

Sygn. akt II Ca 2506/13

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Łoboz (spr.)

Sędziowie: SSO Grzegorz Buła, SSR (del.) Magdalena Meroń - Pomarańska

przy udziale: -----

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2014 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Syndyka Masy Upadłości Zakładu (...) Spółki z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. przy uczestnictwie T. T. (1) i B. T. (1) o wpis w księdze wieczystej

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie, Wydział I Cywilny z dnia 15 października 2013r. sygn. akt DZKW/KR1P/00046560/13

postanawia:

oddalić apelację.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 15.10.2013 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek złożony przez Syndyka masy upadłości Zakładu (...)– ki z o. o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K.o wpis w księdze wieczystej (...)własności na rzecz Zakładu (...)–ki z o.o., z siedzibą w K.w upadłości likwidacyjnej, w miejsce dotychczasowych właścicieli. Do wniosku dołączono dokumenty, które poświadczył za zgodność pełnomocnik wnioskodawcy. Rozpoznając powyższy wniosek Sąd miał na uwadze ograniczoną kognicję Sądu wieczysto księgowego oraz fakt, iż Sąd ten dokonuje wpisów w księgach wieczystych na podstawie dokumentów sporządzonych w formie prawem przewidzianej. Ponadto Sąd w uzasadnieniu zwrócił uwagę na obowiązywanie domniemania zgodności prawa jawnego z księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Poza tym podkreślił, iż domniemywa się, że prawo wykreślone nie istnieje. Natomiast w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej, a rzeczywistym stanem prawnym osoba której prawo nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie może żądać usunięcia niezgodności. Roszczenie o usunięcie niezgodności może być ujawnione w księdze wieczystej poprzez ostrzeżenie. Podstawę prawną wpisu ostrzeżenia jest postanowienie Sądu w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia oznaczonego roszczenia na rzecz oznaczonego podmiotu, określającego sposób tegoż zabezpieczenia. Jak wynika z treści księgi wieczystej (...), jest ona prowadzona dla nieruchomości położonej w K.,(...), a stanowiącej działki: nr (...); nr (...); nr (...). Ujawnionymi w księdze wieczystej właścicielami realności są T.i B.małżonkowie T., a to na podstawie umowy sprzedaży z dnia 12 kwietnia 1990r. Rep. A. Nr (...). Sąd zważył, iż dla wpisu zmiany podmiotu własności nie przedłożono w niniejszej sprawie żadnego tytułu prawnego tj. dokumentu sporządzonego w formie prawem przewidzianej, mogącego stanowić podstawę prawną wpisu prawa własności na rzecz - Zakładu (...)–ki z o.o., w upadłości likwidacyjnej, z siedzibą w K.. Z dokumentów przedłożonych do wniosku wynika, iż w dniu 14 grudnia 2006r. T. T. (1) i B. T. (1)zawarli pisemnie umowę spółki cywilnej pod firmą Zakład (...) s.c.B. T. (1)T. T. (1), jako współnicy wnieśli do spółki zorganizowane przedsiębiorstwo, którego składniki stanowiły przedmiot wspólności ustawowej małżeńskiej. Wykaz

aktywów określono w załączniku do umowy. W dniu 20 września 2010r. B. T. (1) i T. T. (1) w formie aktu notarialnego zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawiązując spółkę powstałą z przekształcenia spółki prawa cywilnego, pod nazwą Zakład (...) spółka cywilna B. T. (1), T. T. (1), zawartej w dniu 14 grudnia 2006r. Wspólnicy oświadczyli do aktu notarialnego, iż kapitał zakładowy został w całości pokryty przedsiębiorstwem Zakład (...) spółka cywilna B. T., T. T.. Powstała z przekształcenia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością została wpisana w dniu 22 października 2010r. w Krajowym Rejestrze Sądowym. W dniu 14 czerwca 2013r., w sprawie VIII GU-130/13/S, Sąd ogłosił upadłość spółki, obejmującą likwidację majątku dłużnika. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z chwilą przekształcenia spółki cywilnej wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej. Sąd zważył jednak, iż nieruchomości objęta księgą wieczystą (...) nie stała się własnością nowego podmiotu gospodarczego, gdyż własność rzeczony realności nigdy nie została przeniesiona na wspólność łączną wspólników spółki cywilnej (...) własności może nastąpić jedynie w formie prawem przewidzianej tj. w formie aktu notarialnego. Tożsamość podmiotów własności ze wspólnikami spółki cywilnej oraz rodzaju współwłasności nie zastępuje wymogu zachowania właściwej formy dla czynności prawnej dotyczącej nieruchomości. W dalszej części Sąd zauważył, iż współwłasność łączna nie jest samoistnym stosunkiem prawnym, zawsze jest związana ze szczególnym stosunkiem prawnym o charakterze osobistym, bez którego nie może ani powstać, ani istnieć. Takim stosunkiem osobistym jest małżeństwo albo stosunek spółki cywilnej. Istotą tej współwłasności jest bezudziałowy charakter. Nieruchomość wniesiona do spółki staje się przedmiotem współwłasności łącznej wszystkich wspólników, wszak dla ujawnienia tegoż w księdze wieczystej niezbędnym jest wpis, a wpis własności może nastąpić na podstawie umowy, sporządzonej w formie aktu notarialnego. Zgodnie z art. 31 ustawy o księgach wieczystych wpis w księdze wieczystej może też być dokonany na podstawie dokumentu z podpisem notarialnie poświadczonym, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują innej formy. Wobec tego Sąd oddalił wniosek na podstawie art. 626⁹ kpc.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca zaskarżając je w całości oraz zarzucając naruszenie art. 158 k.c. polegające na jego bezpodstawnym zastosowaniu oraz naruszenie art. 861 § 1 k.c. polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu. Wobec powyższego wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku o wpis prawa własności, a także zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu apelacji zarzucono, iż Sąd nie kwestionując podstaw prawnych przekształcenia spółki cywilnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością i konsekwencji z tym związanych, błędnie uznał, iż sporna nieruchomość nigdy nie została przeniesiona na wspólność łączną wspólników spółki cywilnej. Zdaniem skarżącego w sytuacji, gdy dotychczasowi małżonkowie na prawach współwłasności łącznej (małżeńskiej) wnoszą nieruchomość tytułem wkładu do spółki cywilnej, nie ma konieczności dokonania czynności prawnej dotyczącej wniesienia wkładów do spółki cywilnej w formie aktu notarialnego. W takim przypadku nie dochodzi bowiem do jakiegokolwiek zmiany natury czy przeniesienia własności nieruchomości na inny podmiot czy osoby. Zmianie ulega tylko sposób przeznaczenia nieruchomości, na potrzeby działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonków zawiązujących umowę spółki cywilnej - wspólników spółki cywilnej. Własność nieruchomości nadal dotyczy tych samych osób i ma nadal taki sam charakter - do niepodzielnej ręki. Z chwilą zawarcia umowy spółki, nie dochodzi do przeniesienia prawa własności nieruchomości - bowiem to prawo własności w tożsamej formie już przysługuje współmałżonkom i wspólnikom w spółce cywilnej. W związku z wniesieniem nieruchomości jako wkładu do spółki cywilnej mamy jedynie do czynienia z przypadkiem przeniesienia tj. przesunięcia bez zmiany charakteru prawnego współwłasności łącznej - na wspólność łączną małżonków - wspólników spółki cywilnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie i jako taka podlegała oddaleniu.

W niniejszej sprawie wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem nie zostało wykazane przejście prawa własności nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na rzecz wnioskodawcy. Prawo własności T. T. (1) i B. T. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej nie może być kwestionowane już chociażby w świetle wpisu w księdze wieczystej, w której są oni ujawnieni w dziale II („własność”) księgi hipotecznej nr (...). Taki wpis prawa własności w księdze wieczystej korzysta bowiem z domniemania zgodności z rzeczywistym stanem

prawnym (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece, tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 707), a domniemanie to nie zostało dotychczas obalone. Dopuszczalność zawarcia umowy spółki cywilnej między małżonkami można uznać aktualnie za przesądzoną. Wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności, innych praw albo na świadczeniu usług (art. 861 k. c.). Nie budzi zatem wątpliwości, iż uczestnikami stosunku spółki mogą być również obydwój małżonkowie; wówczas w skład małżeńskiej wspólności majątkowej nie wchodzi prawa do składników majątkowych nabywanych przez spółkę, ale wyłącznie przedmioty majątkowe uzyskane w wyniku realizacji skonkretyzowanych roszczeń obligacyjnych, np. z tytułu zwrotu wydatków, udziału w zysku lub majątku spółki w razie jej rozwiązania lub ustąpienia wspólnika (art. 868, 871, 875 k. c.). Jakkolwiek więc małżonkowie byli uprawnieni do rozporządzenia przedmiotową nieruchomością, także poprzez wniesienie wkładu do utworzonej spółki cywilnej, to jednak do ważności tego rozporządzenia konieczne było zawarcie umowy w formie aktu notarialnego, zgodnie z art. 158 w zw. z art. 73 § 2 k. c. Umowa spółki cywilnej wymaga wprawdzie zgodnie z art. 75 k. c. formy pisemnej ad probationem. Powyższy przepis nie wyklucza jednak, że ze względu na rodzaj umówionego wkładu (np. własność nieruchomości, art. 158 zd. 1 k. c.) konieczne będzie zachowanie innej formy. Nie ulega wątpliwości, że umowa spółki cywilnej, w której wspólnik zobowiązuje się do dokonania określonego rozporządzenia, stanowi nazwaną umowę zobowiązującą, o skutkach określonych w art. 155 k. c. Umowa spółki musi jednak czynić zadość wymaganom formalnym, stawianym przez przepisy normujące rozporządzanie poszczególnymi prawami podmiotowymi (zob. przykładowo art. 75¹, 158 k. c. , art. 180 k. s. h.). Konieczność uwzględnienia unormowań o charakterze legis specialis w razie zobowiązania się do wniesienia tytułem wkładu do spółki dóbr majątkowych, dla których przeniesienia jest wymagana inna forma szczególna skutkuje tym, że zawarta w takim przypadku nieformalnie umowa spółki jest ważna, aczkolwiek w analizowanym aspekcie wywiera jedynie skutek zobowiązujący. Dla wykonania zobowiązania do wniesienia wkładu konieczne jest wówczas zawarcie odrębnej umowy czysto rozporządzającej, w wymaganej formie szczególnej. Oznacza to, że na podstawie jedynie umowy spółki nie dochodzi do ważnego rozporządzenia określonym składnikiem majątkowym, a własność nieruchomości stanowiąca przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej nie wchodzi w skład majątku wspólnego spółki. Z mocy art. 863 k. c. wspólnicy spółki cywilnej dysponują możliwością utworzenia odrębnego, wspólnego majątku, który przez cały czas istnienia spółki podlega szczególnym przepisom służącym zapewnieniu jego niepodzielności. Majątek ten obejmuje przedmioty wniesione do spółki tytułem wkładów oraz nabyte w drodze czynności prawnych działywanych we wspólnym imieniu lub ex lege (jako pożyczki, surogaty etc.) w toku jej działalności. Wobec braku podstaw dla uznania zdolności prawnej spółki cywilnej, nie może ulegać wątpliwości, że wskazana masa majątkowa, określana niekiedy jako „majątek spółki”, stanowi w istocie – jak to trafnie ujmuje art. 863 § 1 i 3 k. c. – wspólny majątek wspólników. Nie jest on jednak tożsamy z majątkiem wspólnym małżonków będących wspólnikami spółki cywilnej. Wkład do spółki cywilnej staje się bowiem składnikiem majątku wspólnego wspólników tej spółki i od chwili wniesienia przestaje być składnikiem majątku wspólnego małżonków. Nie jest, ściśle rzecz biorąc, nakładem na majątek odrębny wspólnika, gdyż przechodzi do majątku łącznego wspólników. W orzecznictwie nie budzi sporu, że do takiego wkładu można w drodze analogii stosować art. 45 k. r. i. o. , a zatem traktować go jak nakład na majątek odrębny jednego z małżonków (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15.09.2004 r., III CZP 46/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 152 i z dnia 13.03.2008 r., III CZP 9/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 54). Wkład nie wchodzi zatem także do majątku odrębnego małżonka-wspólnika, lecz staje się częścią majątku łącznego wspólników spółki, w zamian za co małżonek wspólnik otrzymuje uprawnienia spółkowe i te tylko uprawnienia wchodzi do jego majątku odrębnego. Natomiast do majątku wspólnego na podstawie art. 32 § 1 k. r. i. o. wchodzi obligacyjne prawa zbywalne, takie jak wierzytelność o wypłatę konkretnej kwoty osiągniętego zysku spółki, a także sumy otrzymane przez wspólnika tytułem zysku. W czasie bowiem trwania stosunku spółki wspólnikom przysługuje wspólność łączna (bezdziałowa) majątku wspólnego. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy – Izba Cywilna w uzasadnieniu uchwały z dnia 15.09.2004 r. , III CZP 46/04; Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 2005, Nr 9, poz. 152, str. 33: „wspólność łączna nie jest samodzielnym stosunkiem prawnym, gdyż zawsze jest oparta na stosunku podstawowym, którym jest stosunek o charakterze osobistym. Zgodnie z art. 196 k. c., wspólność łączna jest regulowana przez przepisy dotyczące stosunków, z których wynika. Wspólność łączna majątku spółki jest regulowana przez przepisy kodeksu cywilnego (art. 860 i nast.), a wspólność dorobku małżeńskiego przez przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 31 i nast.). Przepisy kodeksu cywilnego oraz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie zawierają ogólnej regulacji wspólności łącznej, jednak obie jej postacie mają cechy wspólne: stabilny

charakter, służebna rola wobec stosunku podstawowego, zakaz rozporządzania udziałem we wspólnym majątku i poszczególnych jego składnikach (art. 863 § 1 k. c. i art. 35 k. r. o.) oraz przekształcenie się wspólności łącznej we wspólność ułamkową po ustaniu stosunku podstawowego wspólności (art. 875 k. c. i art. 54 k. r. i. o.). Pomimo wskazanego podobieństwa, między majątkiem spółki, będącym de facto majątkiem wspólnym wszystkich wspólników, a majątkiem wspólnym małżonków występuje różnica. Określone prawo majątkowe nie może jednocześnie przynależeć do majątku spółki i do majątków osobistych lub majątku wspólnego małżonków wspólników. Majątek spółki podlega regulacji zawartej w kodeksie cywilnym (art. 860 do 875), a majątek wspólny małżonków regulacji zawartej w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (art. 31 i nast.). Majątki te służą różnym celom; w przypadku spółki cywilnej jest to cel gospodarczy, a majątek wspólny małżonków ma służyć przede wszystkim ochronie rodziny. Zawarcie przez jedno lub też oboje małżonków umowy spółki cywilnej nie powoduje żadnych zmian w stosunkach majątkowych małżonków uregulowanych w dziale III Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego. Do składników, które małżonek wspólnik wniósł jako wkład do spółki cywilnej znajdują od tej chwili zastosowanie wyłącznie przepisy o spółce, bez względu na to, czy przedmiot wkładu przynależał do majątku odrębnego małżonka wspólnika, czy też do majątku wspólnego małżonków”.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić trzeba, że gdy małżonek wnosi do spółki cywilnej wkład niepieniężny w postaci prawa własności określonej nieruchomości, wymagane jest przeniesienie tego prawa z majątku wspólnego małżonków na majątek wspólników w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego.

W konsekwencji rozporządzenie z majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską na rzecz wkładu do spółki cywilnej, dokonane przez jednego lub obojga z małżonków jest dopuszczalne, jednak powoduje, iż prawo objęte wkładem staje się majątkiem wspólników spółki i tylko jako takie mogło stanowić w niniejszej sprawie kapitał zakładowy, o którym mowa w § 8 pkt 2 aktu notarialnego z dnia 20.09.2010 r. ustanawiającego spółkę Zakład (...) Sp. z o. o. Skoro jednak nie doszło do skutecznego nabycia przez wspólników spółki cywilnej własności przedmiotowej nieruchomości, własność ta nie mogła zostać nabyta przez wnioskodawcę w drodze umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Tym samym istniały przeszkody do wpisu prawa własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz wnioskodawcy, co skutkowało oddaleniem wniosku na podstawie art. 626⁹ k. p. c. i w konsekwencji oddaleniem apelacji na zasadzie art. 385 k. p. c. w zw. z art. 13 § 2 k. p. c.